

Sygn. akt III Cz 93/22

POSTANOWIENIE

Dnia 31 sierpnia 2022 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w następującym składzie:

Przewodniczący – Sędzia Sądu Okręgowego Roman Troll

po rozpoznaniu w dniu 31 sierpnia 2022 r. w Gliwicach na posiedzeniu niejawnym

sprawy z wniosku I. G.

z udziałem W. N.

o stwierdzenie nabycia spadku

na skutek zażalenia wnioskodawczynie

na rozstrzygnięcie zawarte w punkcie 2. postanowienia Sądu Rejonowego w Tarnowskich Górach z dnia 19 listopada 2021 r., sygn. akt I Ns 334/21

postanawia:

oddalić zażalenie.

SSO Roman Troll

Sygn. akt III Cz 93/22

UZASADNIENIE

do postanowienia z 31 sierpnia 2022 r.

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Rejonowy w Tarnowskich Górach odrzucił wniosek o stwierdzenie nabycia spadku po E. N. (1). W uzasadnieniu wskazał, że spadkodawca zmarł 17 listopada 2019 r. w Niemczech i tamże ostatnio stale zamieszkiwał, miał tam stałe miejsce pobytu w miejscowości S.. Podstawę prawną tego orzeczenia stanowi regulacja art. 15 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr (...)

z 4 lipca 2012 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń, przyjmowania i wykonywania dokumentów urzędowych dotyczących dziedziczenia oraz w sprawie ustanowienia europejskiego poświadczenia spadkowego w związku z art. 1099 § 1 k.p.c. Sąd Rejonowy przywołał też stosowne orzeczenie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz literaturę, a także art. 4 i art. 83 ust. 1 ww. rozporządzenia.

Zażalenie na to orzeczenie złożyła wnioskodawczynie, zarzucając mu rażące naruszenie art. 1110² k.p.c. w związku z art. 24 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr (...) z 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych, gdyż w odniesieniu do nieruchomości spadkowych położonych w Polsce jurysdykcja Sądu Rejonowego w Tarnowskich Górach jest wyłączna. Przy tak postawionym zarzucie wniosła o zmianę tego orzeczenia i merytoryczne orzeczenie w przedmiocie stwierdzenia nabycia spadku po E. N. (2) oraz rozstrzygnięcie o kosztach postępowania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Sprawa ma charakter transgraniczny, gdyż spadkodawca zmarł w Niemczech, mając tam miejsce zwykłego pobytu, a jego majątek nieruchomy jest położony w Polsce (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 16 lipca 2020 r., sygn.. akt C-80/19, LEX nr 3029456).

Zgodnie z art. 1 ust. 2 pkt f) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr (...) z 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych nie ma ono zastosowania do dziedziczenia, sprawy te bowiem reguluje odrębny akt prawny.

Zgodnie z art. 3 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr (...) z 4 lipca 2012 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń, przyjmowania i wykonywania dokumentów urzędowych dotyczących dziedziczenia oraz w sprawie ustanowienia europejskiego poświadczenia spadkowego znajduje ono zastosowanie do dziedziczenia po osobach zmarłych, natomiast art. 4 tego rozporządzenia stanowi, że sądy państwa członkowskiego, w którym zmarły miał swoje miejsce zwykłego pobytu w chwili śmierci, mają jurysdykcję do orzekania co do ogółu spraw dotyczących spadku. Regulacja ta wyznacza, który sąd jest władny prowadzić postępowanie w sprawie spadkowej i wskazuje, że jest to sąd ostatniego miejsca zwykłego pobytu spadkodawcy. Zgodnie z 83 ust. 1 tego rozporządzenia stosuje się je do dziedziczenia po osobach zmarłych od 17 sierpnia 2015 r.

Jak wskazano w motywie 23. tego rozporządzenia, aby ustalić miejsce zwykłego pobytu, organ zajmujący się sprawą spadkową powinien dokonać ogólnej oceny okoliczności życia zmarłego w latach poprzedzających jego śmierć i w chwili jego śmierci, uwzględniając wszystkie istotne elementy faktyczne, w szczególności czas trwania i regularność obecności zmarłego w danym państwie oraz warunki i powody tej obecności. W sprawie bezspornym było, że spadkodawca E. N. (1) ostatnio zamieszkiwał na terenie Niemiec od trzydziestu lat i dlatego uznać należy, że również tam znajdowało się miejsce zwykłego pobytu spadkodawcy w chwili śmierci – 17 listopada 2019 r. Nie jest to kwestionowane także w zażaleniu.

Ponadto europejskie poświadczenie spadkowe wydane na podstawie tego rozporządzenia powinno stanowić ważny dokument do celów wpisania majątku spadkowego do rejestru państwa członkowskiego (por. pkt 18. motywów tego rozporządzenia). Jednocześnie organ wydający poświadczenie dziedziczenia powinien mieć na uwadze wymogi formalne rejestracji nieruchomości w państwie członkowskim, w którym prowadzony jest rejestr (por. pkt 68. motywów tego rozporządzenia).

Brak jurysdykcji sąd stwierdza z urzędu (por. art. 15 tego rozporządzenia).

Aktem prawnym mającym zasadnicze znaczenie dla określenia źródeł prawa powszechnie obowiązującego w Polsce oraz hierarchii poszczególnych aktów normatywnych jest Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Zgodnie z art. 87 ust. 1 Konstytucji RP źródłami prawa powszechnie obowiązującego są: Konstytucja, ustawy, ratyfikowane umowy międzynarodowe oraz rozporządzenia, a w zakresie ograniczonym przedmiotowo i terytorialnie - akty prawa miejscowego. Szczególną rangę Konstytucja RP przyznaje ratyfikowanym umowom międzynarodowym, które zgodnie z art. 91 ust. 1 Konstytucji RP, po ich ogłoszeniu

w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej, stanowią część krajowego porządku prawnego i są bezpośrednio stosowane, chyba że ich stosowanie jest uzależnione od wydania ustawy. Art. 91 ust. 2 Konstytucji RP przesądza o nadrzędności umów międzynarodowych ratyfikowanych za zgodą wyrażoną w ustawie nad ustawami, w sytuacji gdy ustawy nie da się pogodzić z umową, a więc gdy nie jest możliwa taka interpretacja treści ustawy, która dałaby się pogodzić z postanowieniami umowy ani też nie dokonano stosownej nowelizacji ustawy. Wskazany art. 91 Konstytucji RP jest rozwinięciem wyrażonej w art. 9 Konstytucji RP zasady przestrzegania przez Rzeczpospolitą wiążącego ją prawa międzynarodowego. Bezpośrednie stosowanie umowy międzynarodowej polega na podejmowaniu na jej podstawie decyzji indywidualnych i konkretnych w postępowaniach przed właściwymi organami władzy publicznej. W rozpoznawanej sprawie istotne znaczenie ma też art. 91 ust. 3 Konstytucji RP, który stanowi, że jeżeli wynika to z ratyfikowanej przez Polskę umowy konstytuującej organizację międzynarodową, prawo przez nią stanowione jest stosowane bezpośrednio, mając pierwszeństwo w przypadku kolizji z ustawami. Przepis ten dotyczy obecnie

tw. prawa wspólnotowego, którego podstawę stanowią traktaty (umowy międzynarodowe) założycielskie Wspólnot europejskich, ale do którego zalicza się też akty prawne ustanowione przez uprawnione organy Unii. Na mocy tego przepisu Konstytucji RP, od chwili przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, prawo wspólnotowe Unii obowiązuje także na terenie naszego kraju i powinno być bezpośrednio stosowane przez organy polskiej władzy publicznej, w tym organy administracji, oraz ma pozycję zwierzchnią w stosunku do ustawodawstwa krajowego [por. art. 288 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz.Urz.U.E.C 2012 Nr 326, str. 47)].

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr (...) z 4 lipca 2012 r. w sprawie jurysdykcji, prawa właściwego, uznawania i wykonywania orzeczeń, przyjmowania i wykonywania dokumentów urzędowych dotyczących dziedziczenia oraz w sprawie ustanowienia europejskiego poświadczenia spadkowego jest aktem wyższego rzędu nad ustawą, stosowanym bezpośrednio i wyłącza ono zastosowanie przepisów procedury cywilnej (Kodeksu postępowania cywilnego) dotyczących jurysdykcji w sprawach spadkowych po osobach zmarłych od 17 sierpnia 2015 r. (por. art. 91 ust. 3 Konstytucji RP). Dla art. 4 tego rozporządzenia okoliczność, że majątek spadkodawcy znajduje się w Polsce nie ma jakiegokolwiek znaczenia – istotne jest jedynie to, gdzie w chwili śmierci spadkodawcy znajdowało się miejsce jego zwykłego pobytu. W rozpoznawanej sprawie znajdowało się ono w Niemczech.

Nie mają więc w rozpoznawanej sprawie znaczenia łączniki obywatelstwa lub miejsca położenia majątku spadkowego. Jednocześnie regulacje dotyczące art. 1108 k.p.c., a także art. 1110² k.p.c. musiały pozostać w przepisach, gdyż dotyczą spadków otwartych przed 17 sierpnia 2015 r. oraz otwarcia spadków na skutek zgonu obywatela polskiego w innych państwach.

Zastosowana przez Sąd Rejonowy regulacja prawna jest prawidłowa.

Dlatego też zarzuty zażalenia są bezzasadne.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 385 k.p.c. w związku z art. 397 § 3 k.p.c. oraz art. 13 § 2 k.p.c., należało orzec jak w sentencji. Orzeczenie w tym zakresie zapadło na posiedzeniu niejawnym w składzie jednego sędziego [por. art. 397 § 1 k.p.c.

w związku z art. 15zsz¹ ust. 1 pkt 4 ustawy z 2 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (t.j. Dz. U. poz. 1842 ze zm.) oraz art. 6 ust. 1 i 2 ustawy z 28 maja 2021 r.

o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1090), ta regulacja obowiązuje od 3 lipca 2021 r.].

SSO Roman Troll